

TREJSI SIJERA

SAMA
U NOĆI

Preveo
Nikola Pajvančić

■ Laguna ■

Naslov originala

Tracy Sierra

NIGHTWATCHING

Copyright © 2024 by Tracy Sierra

Translation copyright © 2024 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Posvećeno Ketrin,
mojoj majci*

„Imam mnoštvo poznanika ovde u Novoj Engleskoj.“

Čovek

Mladi gospodin Braun Nataniijela Hotorna

Neko je bio u kući.

Stajala je u mračnoj sobi svog sina. Kroz otvorena vrata, na kraju dugačkog hodnika, odmorište na vrhu stepeništa osvetljavao je mutni sjaj noćne lampice.

Lampica je bila tu da deca noću vide stepenice. Da ne bi nemo i bespomoćno pala dok se iz svojih soba šunjaju u roditeljsku sobu, da traže vodu, ili zagrljaj, ili pošto se upiške u krevet.

Stara kuća je propuštala vetar koji je šištao tako da su joj rebra pucketala. Zvuci kuće koja se odupire oluji, njeno isprekidano disanje, bili su poznati. Međutim, kroz njih su se čuli i zvuci zbog kojih se ukipila. Takođe poznati, ali ne u ovo doba noći. Ne sada kada je bila sigurna da je samo ona budna.

U kratkom zatišju između ledenih naleta vetra, stepenište je zaškripalo od nečije težine.

Pričinjava ti se.

Njena kćerka je spavala u susednoj sobi. Njen sin se već ponovo uspavao, tek nekoliko koraka od nje.

Načas ju je obuzela nada da je to možda njen muž.

Prekini. To je nemoguće.

Mada, možda stvarno njena kćerka ponovo hoda u snu. Na vrata njene sobe koja vode na staro prednje stepenište stavili su

rezu – bilo je previše opasno da tamo naslepo hoda. Međutim, možda je njena kćerka iz svoje sobe izašla na druga vrata. Na vrata koja nisu zaključavali, uprkos tome što je devojčica hodala u snu i što su kuhinjske stepenice bile opasne. Vrata koja su ostavljali otvorena da noću može u ve-ce, da shvati kako je velika devojčica, da imaju poverenja u nju i da ona treba da ima poverenja u samu sebe.

Da, to bi moglo biti objašnjenje! A ti ne bi ni čula bebi-alarm.

Njen muž je instalirao alarm koji se aktivira na pokret ispred nezaključanih vrata sobe njihove kćerke, pošto ju je tri noći zatekao kako stoji kraj njihovog kreveta. Stajala je nepomično i nikako nisu mogli da je probude.

„Šta da kažem?“ Njen muž je slegnuo ramenima. „Ja se bar razumem u kamere.“

Škljoc, bzzzz, biiip! Alarm bi se aktivirao u njihovoj sobi i njihova kćerka bi prešla preko ekrana, mutna i bleđa na snimku noćne kamere, sa mrežnjačama koje životinjski odražavaju svetlo. Neko od njih dvoje (ona, uvek ona) ustalo bi i presrelo kćerku pre nego što se povredi. Sprovela bi svoju devojčicu nazad u krevet, sklonila joj tamnu kosu sa praznih, otvorenih očju, sa mlitavih usta, sedela bi sa njom sve dok ponovo ne spusti glavu na jastuk.

Sigurno je to. Mesečarenje.

A ipak, nije uspevala da se pokrene. Nije mogla da odvoji oči od dalekog noćnog svetla. Nekako je pamtila da je zvuk njene kćerke na tim stepenicama prosto drugačiji. Nekako je shvatila da u svim tim noćnim lutanjima, njena kćerka nikada nije stvarno sišla niz stepenište. A zvuci su dopirali sa stepeništa.

Kroz misli joj se razlegao odlomak dečje pesmice, jedne od onih koje je toliko puta pročitala, da joj se urezala u svest.

Da su želje ribice, bilo bi nam večerice. Da su želje ribice, ne bismo bili gladnice.

Tih, tup udarac, stanka. Potpuna i nagla promena u njenom razmišljanju.

Udario je glavu.

To se ponekad dešavalo ljudima koji nisu poznavali ekscentričnosti stare kuće. Svako viši od metar osamdeset morao je da nagne glavu u stranu da izbegne nisku tavanicu iznad mesta gde kuhinjske stepenice skreću.

Čulo se tiho šuštanje kada je ta osoba promenila položaj. Iznova procenila prostor. Nastavila.

Videla je prste kako stežu ogradu poput belih nogu pauka.

Uljez se polako izdigao i onda je stajao na vrhu stepeništa, lica nevidljivog zbog tame i noćnog svetla koje ga je obasjavalo otpozadi. Na delić trena, dok je gledala tu siluetu, videla je svog muža. Otvorila je usta da ga pozove, da ga pita kako je stigao kući.

Ali tvoj muž ne bi udario glavu. Nije dovoljno visok.

Uz tu misao je stigla i spoznaja. Obrisi prilike delovali su nepoznato, i ona se pretvorila u neznanca.

To je neki čovek.

Bio je visok. Dugačke ruke su mu opuštено visile kraj tela. Njegovo prisustvo je zračilo nečim neodređeno poznatim, nečim uskislim, pogrešnim i trulim, što je ranije već okusila, ali nije mogla da se seti kada.

Da li ga prepoznaješ? Ko je on?

Nagnuo je glavu i zagledao se pravo u tamu, u čijem je okrilju, na kraju dugačkog hodnika, stajala ona.

Objektivno je, razumom spoznavala da on ne može da je vidi. Koliko je puta sama stajala tačno na tom mestu, u istom stavu kao on? Koliko je puta gledala u mračni, nakrivi hodnik, ka najstarijem delu kuće, gde je sada stajala u sobi svoga sina? Pokušavala da usred noći odredi jesu li vrata otvorena, da li njen sin stoji tamo, a uvek je videla samo senke. Zato što ju je to noćno svetlo na odmorištu, blizu poda, bez obzira koliko slabašno, zaslepljivalo za sve van njegovog slabašnog domašaja. Uvek, svaki put, morala je da dođe gotovo do samih sinovljevih vrata pre nego što bi bila sigurna da je on stvarno tu, da je ponovo ustao i da je nemo gleda. Umesto da mirno spava.

Svetlo ga sigurno zaslepljuje. Mora da ga zaslepljuje.

Senke su pretvorile čovekovo lice u lobanju. Potpuno crnilo na mestima gde bi trebalo da su oči. Svetlo mu je razvuklo usne i stvorilo iskeženi osmeh. Čitavo njegovo biće delovalo joj je toliko ogromno, preko granica mogućeg. Toliko krupno i teško, kao da su mu čak i usta, nozdrve, uši sigurno bile pune mesa.

Borila se da dođe do vazduha. Gušila ju je stvarnost njegove pojave, ljudski detalji. Njegova kratka, svetlosmeđa kosa štrčala je u stranu, kao kad dete čitavu noć ne okrene glavu na jastuku. Tamna majica bila mu je delom ispasana. Prebacio je težinu sa noge na nogu. Počešao se po nosu, pa protrljao glavu, na mestu gde se udario.

Oči su joj se razrogačile. Krv joj je navrla u glavu i zaglušila je. Shvatila je da drhti, osetila prosev stida zbog potpune nesposobnosti da kontroliše sopstveno telo. Prisetila se tog stida. Videla je, u sećanju, linoleum. Ni bekstvo, ni otpor, već samo potpuna i krajnja drhtava ukipljenost.

I vreme. *Kuc, kuc, kuc*, sigurno se negde oglašava sat. *Kuc, kuc, kuc* prolazile su neizbrojive sekunde.

Jedan minut, dva? Deset? Diši. Misli. On te vidi. Da li te vidi?

Čovekov stas ju je gušio, podsećao je koliko je ona sitna. Njegova senka lepila se za tavanicu, slabašno noćno svetlo visoko ju je širilo.

On je u tvojoj kući. U tvojoj kući!

Zato ju je krv zaglušila. Zato se od strave osećala ispražnjeno, kao da će zalebdeti.

Čovek koji će načiniti takav korak, koji će strgnuti taj zastor.

O da. Takav čovek se ne šali.

Ali – možda on nije stvaran? Možda ti se samo pričinja?

Ta ideja je prostrujala kroz nju. Čovek je možda samo upečatljiv košmar. Ili neki od strahova koje je trljala palcem i kažiprstom, neka od briga koje bi prevrtala i glačala, besano zureći u tavanicu spavaće sobe, sve dok ne postanu sjajna, morbidna fantazija.

Odakle ti te užasne misli? To je to, to je sve. Preterano bujna mašta. San. Jedan, dva, tri, udahni, izdahni, otvori oči. I onda – puf! On će nestati. Videćeš.

Ali kada se prisilila da otvori oči, kada ih je ponovo na silu otvorila, čovek nije nestao. Prvi put je primetila da na nogama ima patike.

Značenje toga je shvatila negde duboko u utrobi. Nije mogao da kroz mečavu dođe u tim patikama. Zamislila ga je kako sedi na klupi dole u hodniku. Kako skida čizme. Kako ih uredno stavlja na pod, jednu pored druge. Kako iz torbe vadi patike pa ih obuva. Pažljiv gost. Namerava da tu duže boravi.

On se nimalo, nimalo ne šali.

Pogled joj je preleteo u stranu da vidi pahulje koje još padaju. Napolju se nazirala samo njihova belina, dodirivale su krajičak prozorskog stakla koje se videlo između zavesa, pa se odbijale od njega, zaustavljale se pa onda omekšavale u uglovi-ma okana. Pre nego što je počeo severoistočni vetar, nakupilo se tridesetak centimetara snega. Kad je legla u krevet, na zemlji ga je bilo više od pola metra. Sada – pa, sa svog mesta nije mogla da vidi. Znala je, međutim, da su njena kuća, čitavo imanje, čitav svet, potpuno zavejani.

Pored prozora se nalazio krevet njenog sina. Dečak se sklupčao u sićušnu, mekanu, usnulu grudvu, grudi su mu se jedva primetno dizale i spuštale pod zelenim ćebencetom. Pramen kose i kriva njegovog uva jedini su se nazirali u tami.

Dok je gledala obrise svog sina, srce su joj stegle tolika ljubav i panika da je gotovo zaječala od bola. Pomislila je na njegove mekane, bucimate obraze, kako su se spajali sa sićušnim kostima njegove brade. Slatke proporcije njegovog malog bića, kao iz crtaća. Njegov nežni, trbušasti torzo. Njegovi tanušni udovi i ravni kukovi. Njen mali, savršeni dečak koji je u potpunosti i sasvim osoba, koliko god da je sićušan. Koliko god da je ovde nov.

A sada?

Šta će se sada desiti toj maloj osobi?

Naterala se da ponovo pogleda čoveka.

Deset sekundi? Deset minuta?

On je tu bio tek trenutak. Tu je bio čitavu večnost.

Ali to ne može da se desi. Ne može da se desi. Ne može tebi da se desi.

Takve stvari se dešavaju. Takve stvari se dešavaju svakog dana.

Sigurno si ti kriva. Šta si uradila?

Nekakav očaj je povukao njen jezik duboko u grlu.

Sve si uradila kako treba, zar ne? Zaključala si vrata. Prozore.

Čime si ovo zaslužila?

Ipak, ona je bolje od mnogih znala da retko ko dobije ono što zaslužuje. Bila je sigurna da gotovo niko ne pristaje na ono najgore što mu se desi.

Čovek je strpljivo stajao na krugu slabašnog svetla. Toliko jezivo, nesnosno strpljivo. Posmatrala ga je dok je pokušavao da čuje najmanji zvuk života. Posmatrala ga je dok je smišljao sledeći korak.

U mračnoj sobi svoga sina snažno je osetila iza sebe prisustvo vrata koja su vodila na odmorište prednjih stepenica. Nekada davno to su bile jedine stepenice u kući. Na drugoj strani tog odmorišta bila su vrata spavaće sobe njene devojčice, koja su zaključali spolja, zarad njene bezbednosti.

U mislima je i jedna i druga vrata videla kao delove nacрта. Njen sin ovde, njena kćerka usnula u svojoj sobi. Čovek koji čeka na vrhu stepeništa što vodi dole u kuhinju. On je stajao između nje i novog krila, dozidanog iza stare kuće. Između nje i njene spavaće i radne sobe, garaže. Što je značilo da je stajao između nje i telefona na njenom noćnom stočiću. Automobila u garaži. Pištolja na sigurnom, u zidnom sefu. Metaka za taj pištolj skrivenih visoko u ormaru njenog muža. Između nje i kompjutera, u gostinskoj sobi koja je služila kao njena radna soba. Tu je stajao između nje i svih načina da dopre do pomoći, spasa, komunikacije i snage.

Osetila je potrebu da se za nešto uhvati.

Ne mrdaj, ne mrdaj! Videće te.

Zapanjeno je shvatila da je potpuno oblivena znojem. Viskoznim gmizavim sramotnim znojem, od koga joj se studen lepila

za čitavu kožu i bolno je pritiskala. Već joj je promoćio majicu i gaćice u kojima je legla. Od njega je i kućni mantil koji je ogrnula da se zaštiti od večne zimske hladnoće u kući postao lepljiv.

Čovek je nešto izvadio iz džepa na svojim ogromnim grudima. Pustio je da mu predmet visi iz ruke. Pravougaon predmet, težak a ipak gibak, pomalo se njihao.

PLJAS! Zamahnuo je i udario njime po dlanu. Od neočekivane buke, težine, stvarnosti, značenja tog neprepoznatljivog oružja kolena su joj klecnula, tako da je jedva ostala da stoji.

Zbog činjenice da čovek nije nosio masku, sve je postalo još nestvarnije, u tom novom svetu u kome svi nose maske. A on je ovde, ovo radi, otkrivenog lica?

Međutim, imao je rukavice. Bele gumene rukavice koje su sijale na slabašnom noćnom svetlu.

Brine da ne ostavi otiske prstiju, ali ne i hoćemo li mu videti lice, zato što će da nas ubije.

Toliko je brzo i odsečno odmahнула glavom da je začula šum okeana.

Prekini s tim! Ne budi smešna, smiri se, razmišljaj staloženo.

Ne. Već razmišljaš staloženo. Ovo nije šala. Ulog je veliki. Ulog je sve. Ne pomišljaj da je drugačije. Vidi ga. Bez maske. Rukavice. Suve patike. Oružje. Pripremio se. Naudiće im. Naudiće tebi. Sve ostalo je fantazija. Ti to znaš. Znaš kakve je granice već prešao. Biti fin, razmišljati pozitivno – ne.

Preplavio ju je talas panike i shvatila je da je sve već gotovo. Šta ona drugo može da učini nego da mu pruži svoj mekani vrat i zamišlja da je negde drugde? Nije bilo načina da mu se suprotstavi. Nije bilo oružja, nije bilo pomoći. Nije bilo načina da pobedi, da se odbrani, da ih zaštiti. Ispunilo ju je beznade od spoznaje da je sve procenila, da je odmerila sve mogućnosti koje ima na raspolaganju i da prosto nije bila dorasla tom izazovu.

Strah od bola, užas od onoga što on može da uradi, bio je nepodnošljivo iščekivanje. Nalet panike u sleđenom telu pretvorio ju je u голу električnu žicu, koja ne može da oslobodi napon.

Ovo je deo filma koji ti nije dozvoljeno da vidiš. Zbog onoga što će se desiti sledi rez i zamračenje.

Čovek se nagnuo unazad i proteglio, kao atletičar koji se sprema za trku. Neobično oružje kao da mu je svojom mlitavom težinom vuklo ruku naniže.

Široko lice sporo se okrenulo kada je čovek skrenuo pogled sa nje, ka hodniku novog dela kuće. Kada je prebacio težinu s noge na nogu, pod je ispod njega zaječao.

I dalje se nadala, i dalje je priželjkivala da ne tone u ludilo, da joj se sve to pričinjava, pa je rekla sebi: *To je baš lep detalj, baš lepo što si upamtila da pod baš tamo škripi.*

On je načinio jedan korak, pa onda još jedan. Ona je s nevericom zatreptala kada je počeo da se udaljava. Otišao je hodnikom novog dela pa nestao kroz vrata njene sobe.

Pošto je otišao dalje od nje, a ne ka njoj, u njenom potiljku je zaiskrila sićušna nada.

Uradi nešto.

Usred noći je bila budna zbog sina. On ju je kao i uvek probudio na neki krajnje uznemirujući način. Noktom bi joj grebao očni kapak. Gurao bi joj palac u uvo. Vešto bi joj čupnuo jednu vlas kose. Noćas joj je stegao nos sve dok se nije probudila uz prigušeno huktanje, uzaludno mlatarajući šakama kroz vazduh. Pratila je sinčića kroz hodnik, njegovo sićušno, sposobno telo jedva se videlo u dubokoj tami. Znala je da ne treba da ga zapitkuje o košmaru zbog kog ju je probudio. Njen sin ih je gotovo uvek odmah zaboravljao. Ostajalo je samo osećanje strave, talog nečeg čudnog, potreba da probudi još nekog. Noćas ga je, kao i obično, blago češkala po temenu da zaspi.

Dečakovi košmari su počeli nekoliko nedelja posle objave karantina.

Misliš da skrivaš svoje tajne od dece, ali ih oni upijaju kao što su upili tvoju krv.

„Da li u ovoj kući neko nekad spava?“, žalio se njen muž. Nabrajao je probleme na prste. „Mesečarenje, noćni strahovi,

nesanica, košmari, previše je vruće, previše hladno, previše je mokro, previše su žedni. Previše umorni!“

„Pa“, zevnula je ona „bar *ti* nemaš nikakvih problema sa spavanjem.“

„To je istina“, rekao je on. „Mene štiti zid jedne mame. Zašto buditi bezveznog tatu, kad možeš da probudiš mamu medvedicu? Da pozoveš tešku artiljeriju u pomoć?“

„Koga ti to zoveš 'medvedica'? A uzgred, sad prvi put čujem da je neko za mene rekao da sam teška.“

Njen muž joj je uputio svoj šarmantni, pomalo iskrivljeni osmeh. „Dobro, onda malu mamu. Bolje probuditi malu, sićušnu, *zgodnu* mamu.“

I tako je njen sin budio nju, a nikada ne njenog muža i ona bi ga tiho pratila kroz tamu, ušuškala ga u krevet, *Sijaj, sijaj, zvezdo mala, ko si šta si kad bi znala*. Sklonila bi crnu kosu koja mu je pala na dugačke trepavice, iz uglova njegovih već usnulih očiju. Pa bi ostala potpuno budna dok sedi na ivici njegovog kreveta i čeka da vidi hoće li ga odsustvo njenog dodira probuditi, kao što se često dešavalo, pa da mora da ponovi čitav postupak. Onda bi se odšunjala hodnikom, legla i zurila u tavanicu, čudeći se tom neobičnom novom strahu koji je zavladao svetom. Razmišljala o tome gde greši. O stvarima koje je možda mogla da kontroliše, da je mislila dovoljno unapred, dovoljno brižljivo, da je planirala. Zamišljala je druge svetove gde su se stvari odvijale drugačije. Bolje. Gore.

Nisi ti kriva.

Ti si za sve kriva.

Kada je čovek nestao u njenoj spavaćoj sobi, učinilo joj se kao da se probudila iz sna svog sina. Košmar koji jenjava i za sobom ostavlja neobjašnjivo prazan drhtaj vazduha.

Juče sam, na stepenicama, srela čoveka koji nije bio tu.

Koža joj je pucketala. Zubi su joj se odvojili.

Šta ćeš da uradiš?

Videla je kako budi decu, kako ih odvlači na sneg kroz stara ulazna vrata dole niz stepenice pozadi, petogodišnjaka i osmogodišnjakinju, oboje bosonoge, u pižami, sebe u kućnom mantilu i papučama, zato što su cipele, kaputi, auto, sve – sve! – na drugoj strani kuće.

Uhvatiće nas. Lako. Smesta. Samo će doći kroz kuću, ili, ako pokušamo da bežimo, kroz sneg. A mnogo je daleko do prvih komšija. Osamsto metara? Najmanje. Najmanje! I to po ovoj mećavi. I kroz ove smetove. Rekordni minus, rekli su. Rekordni sneg.

Nema vremena, nema vremena. Učini nešto.

Nakratko ju je zaprepastila činjenica da se prvi put posle dugo vremena oseća živo, a još i više da očajnički želi da ostane živa. Međutim, tu spoznaju je, užasavajuće, pratio silan strah. Strah od fizičkog nasilja muškarca. Od toga šta on može da uradi sa onim čudnim oružjem. Strah od oslobađanja te potencijalne energije na njenu decu. Strah od bola. Nikada nije dobro podnosila bol.

Da li ga neko podnosi?

Onda – mogućnost. U snažnom kovitlacu svoje životinjske grozničavosti, adrenalina i bespomoćnosti, prisetila se skrovišta.

Kasnije će joj se činiti da ju je obuzela neka sila. Kada je videla čoveka kako ulazi na vrata njene spavaće sobe, kada se prisetila skrovišta, učinilo joj se da ju je neko digao iz sopstvenog tela. Posmatrala je sebe sa strane, zbunjena sopstvenim postupcima, i pomislila: *Hej, vidi šta ona smeru. Ne možeš to da uradiš.* A ipak, uprkos udaljenosti, i dalje je osećala kako joj se ruke tresu. Osećala je otrovnu stravu.

Gledala je sebe kako uzima sinovljevu čašu s poklopcem, za slučaj da noću ožedni, i stavlja je u džep, pa gura lutku Čupavka u drugi. Posmatrala je sebe kako pažljivo diže ćebe, uzima usnulog dečaka u naručje. On se promeškoltio pa se opustio na njenim grudima. Male, bucimate noge su mu visile, a glavu je čvrsto naslonio na njeno rame. Udisao je poznati mamin znoj, ruke su mu bile opuštene i pune poverenja.

Sin joj je mirisao na pljuvačku. Na toplotu. Jedinstven i univerzalan miris. „Volim te“, prošaptala je tiho u njegovu kosu dok ga je grlila i već žurila u kćerkinu sobu. „Volim te.“

Pomerila je rezu na vratima kćerkine sobe pa ušla. Njena kćerka je hrkala. Uspomena na kćerku kad je bila beba, ona i njen muž potiskuju kikot zbog niza glasnih prdeža, zbog

prodornog hrkanja, koji svi dopiru iz tako sićušnog, andeoskog detenceta.

„Tatina ćerka“, prošaputala je osmehnuta, zadirkivala ga, a njen muž se podbočio, pa je glasno oponašao zvuk hrkanja i rekao: „Nego šta!“ Zamalo je probudila bebu naglim meketavim smehom.

Sela je na devojčicin krevet. Sin joj je sada bio u krilu pa je pružila ruku i dodirnula je po ramenu. Njena kćerka se smesta okrenula, stegnula pesnice da grubo protrlja oči, isto kao što je uvek činila.

„Mama?“

„Pssst, pssst, dušice“, rekla je, pa je pomazila kćerku po kosi previše brzo, previše grozničavo. „Tiho. Molim te. Moraš da mi pomogneš. Moramo da siđemo dole. Niz glavne stepenice.“

Njena kćerka je digla pogled, a krupne oči su bile zbunjene i tražile su odgovor.

Nema utehe u tvojim rukama, u tvom glasu. Ništa tu ne možeš.

„Zašto, mama?“

Zašto, zašto, većito zašto, većito pitaju „Zašto?“ Zašto prosto ne mogu da rade šta im se kaže? Zašto prosto ne mogu da slušaju?

Očajnički je želela da slaže. Da zaštiti devojčicu od straha. Od stvarnosti. Ipak je ustala, čvrsto stežući sina, pa je čula sebe kako govori: „Neko je u kući. Neko loš. Moramo da se sakrijemo. Idemo.“

Devojčicino liče počeo je da krivi plač.

„Ne, ne!“ Uspela je da je stegne za rame. „Sad nema vremena za to.“

Njena kćerka je klimnula glavom i digla ćebe. Pokrivači su joj zadigli dugačku crvenu spavaćicu sve do butina, tako da su se sada videle mršave noge i kvrgava kolena. Bele mrlje na koži gde je pigment izbledeo sa njenih stopala i članaka delovale su blistavo, čak i na toj mesečini koju je gušila mećava. Pošto je ustala, spavaćica se spustila. Devojčica je privila na grudi svog ofucanog Ružičastog Zeku.

Progutala je novu knedlu straha kada je videla koliko joj je kćerka lepa. Devojčica je posedovala onu tankovijastu ljupkost, na samom rubu groznog, klimavog mosta koji vodi iz detinjstva.

E, to je problem.

To nije bila nova briga, ali je u ovim okolnostima bila jača, izraženija. Užasnija.

Veliki problem.

Kćerka ju je pratila do odmorišta, pošto je tiho zatvorila vrata za sobom.

To stepenište gotovo nikada nije koristila, zato što je veoma retko morala da ide iz radne sobe svog muža ili druge prednje sobe, u kojoj su se deca igrala, gore u njihove spavaće. Deca su ih, međutim, često koristila da silaze iz spavaćih soba u sobu za igru, i njihovi tragovi videli su se na sve strane. Mutna mesečina koja je dopirala kroz prozor na vrhu stepenica i okno iznad dovratka omogućavala joj je da bar nešto vidi. Lego vitez je gordo stajao na ogradi. Plišani meda je potrbuške ležao u ćošku, pošto je očigledno pao sa prozorske daske. Traka je vijugala kroz prečage na ogradi. Te stvari su je ubadale u srce kao da su joj deca nestala, kao da već nije uspela da ih zaštititi, i ti predmeti su bili sve što je od njih ostalo.

Naježila se od hladnog vazduha koji je dopirao iz prizemlja. Mećava je, nasilna i ledena, prodirala oko starih vrata dole. Posmatrala je samu sebe i zaprepastila se kada je shvatila da se negde u naborima njenog sećanja nalaze sva slaba mesta na tim retko korišćenim stepenicama, svako mesto koje stvara neki zvuk. Sa sinom u naručju, hodala je na vrhovima prstiju od jednog do drugog jakog mesta, spuštala se kao da pleše, čak je i vešto preskočila najglasniji stepenik.

Baš čudno, baš čudno, kako ti je to uspelo? Otkud da ti tako nešto umeš?

Međutim, njena kćerka je snažno nagazila na sredinu prvog stepenika. Ta buka ih je okružila, jeka koja najavljuje propast.

Pošto su vrata spavaće sobe na odmoru bila zatvorena, pošto je potmulji zvuk vetra strugao kroz kuću, možda ga čovek nije čuo? Koliko li je on sada blizu? Tamo, na drugoj strani kuće, sigurno je odmah video da su pokrivači na njenom krevetu zgužvani, da je krevet prazan, da je telefon priključen na punjač.

Možda je već krenuo ovamo da vas nađe. Ili traži u prizemlju, misli da si zaspala na sofi.

„Tiho, najtiše, gazi uz ivice stepenika, na vrhovima prstiju“, prošaputala je kćerki. „Hajde, dušice, možeš ti to!“

„Važi, mama.“ Devojčica se oprezno spuštala, izbegavajući srednji deo stepenika.

Da. Kako je to dobro dete. Kako hrabra devojčica. Najbolja devojčica na svetu.

Na kraju stepeništa su skrenule desno i ušle u radnu sobu njenog muža. On je voleo njenu mračnu atmosferu. Ona je više volela svoj prostor, na zaslepljujuće jarkom svetlu gostinske sobe. Kroz sve prozore se video sneg. Leluja, pada, raste.

Pažljivo je spustila sina na fotelju u uglu, a on se sklupčao u toplu lopticu, i dalje usnuo.

U tami je opipala zid oko kamina, da nađe ploču koja se otvara na unutra, kada se pritisne na tačno određeni način.

Ovde je, zar ne? Čekaj – malo niže. Sad, kako se beše to radi?

Kleknula je i prstima prelazila preko ploče sve dok je nije gurnula na pravom mestu, tačno kako treba. Ploča se otvorila i otkrila ozidanu prazninu.

Prostor je bio nepravilan. Počinjao je iza okrugle kaljeve peći spojene sa kaminom u dnevnoj sobi i završavao se iza stepeništa. Pokušala je da se priseti dimenzija, ali ih nije dobro pamtila. Bio je uži od metra. Pozadi visok, nizak kod ulaza, gde je prednje stepenište bilo tavanica. Dugačak možda tri metra.

Unutra je bila samo jednom. Prodavci su im pokazali skrovište onog dana kada su potpisali ugovor. Objasnili su da se ploča otvara kada se snažno pritisne donji levi ugao. Kako

zavući prst u malo izvitopereni deo gore levo, da se zatvori. Poseban, tajni dar.

Laknulo joj je kada je saznala za to skrovište. U gotovo trista godina starom delu kuće njen matematički mozak je izmerio sobe i sem malo utonuća, malo naherenosti, svaka je bila istih dimenzija kao soba neposredno ispod. Sobe su bile toliko istovetno naslagane jedna iznad druge, toliko ravnomerno, da je u tome nešto malčice uznemiravalo. Nešto neobjašnjivo, što je bilo teško definisati, zbog čega je tolika racionalnost postajala iracionalna.

Kada su prodavci otvorili ploču, shvatila je. Veliki središnji dimnjak širio je svoje prljave kanale, efikasne kao vene i arterije ljudskog srca. Davno pokojni zidari prikriili su tu neprivlačnu, nekako životinjsku anatomiju tako što su je izokola ozidali ciglama. Tako su napravili prijatan, jednak stub – i prazan prostor.

Sa časova istorije prisetila se kako su prvi Amerikanci iskorenjivali sve domaće, organsko, divlje. Disali su pepeo Pekot Indijanaca i doživljavali ga kao podsećanje na sopstvenu posebnost. Gledali su kako se u vešticama gasi život i znali su da su njihovi postupci pravedni, zato što ih odobrava Bog. Stara Nova Engleska je propovedala marljivost i štednju, ali se iznad tih ideala izdizala čistoća. A nema čistoće ako nešto ne završi na otpadu.

I zato je iza tih puritanskih zidova čekao mrtav prostor. Kucnula je po staroj drvenoj oplati i čula šupalj odjek. Odlomi komad maltera, gurni prst u rupu i mrdaćeš ga u ništavilu. A iza te ploče, ispod stepeništa, oko isprepletenih arterija dimnjaka, zidari su ostavili najveći, najtajanstveniji prostor.

„Šta mislite, zašto su napravili ovu sobu? Zašto su ugradili tajna vrata?“ bio je upitao njen muž.

„Podzemna železnica*, ili možda mesto za skrivanje od Indijanaca“, nagađali su prodavci. „Naša deca naravno govore da je to ukleto mesto.“

* Podzemna železnica – mreža sigurnih kuća i tajnih puteva, pomoću koje su u prvoj polovini XIX veka robovi sa juga Amerike bežali na sever. (Prim. prev.)

Oči njenog muža su zasijale kada je zamislio zaštićene žene i decu, Indijance koji opsedaju kuću, budne pokojnike.

Ona ništa nije rekla, ali je pomislila na nešto drugo. Taj prostor je olakšavao popravku cigala i maltera, ako za tim bude potrebe. Kuća je poticala iz doba pre Podzemne železnice. A u doba kada je sazidana, u tom delu Nove Engleske odavno više nije bilo sukoba sa Indijancima.

„Zašto ga potpuno zazidati?“, pitali su se ti stari zidari u njenoj mašti. „Jednog dana će možda za nešto koristiti.“

Pošto su se uselili, njen muž je izvadio industrijski usisivač. Prostor je bio prekriven prašinom od maltera, zgužvanim papirrom, sitnim kamenjem. Bilo je i nekoliko sasušenih miševa. Pošto je bila mnogo sitnija, ona se zavukla unutra pa je sve usisala dok je on pričvršćivao šarke na ploči. Sećala se kako nije mogla da se ispravi, ali da se četvoronoške lako kretala, s obzirom na prostor između grube površine dimnjaka i ispucale poledine ploča od borovine.

Rekla je mužu za staru električnu grejalicu, koja je izbacivala vazduh na stepenice. Žice su bile ogoljene, a unutrašnjost čađava. On je nekako protnuo svoja široka ramena u skrovište da je isključi i izvadi, sve vreme vedro gundajući koliko je takva naprava nebezbedna. Većita ljutnja zbog neodgovornosti drugih. Većito zadovoljstvo što nešto popravlja, što nešto u njegovim rukama postaje bezbedno. Zaštita njih troje je, na kraju krajeva, bila toliki deo njegovog identiteta da je opipljiv dokaz da rešava probleme bio nešto blistavo i divno. Nema veze što je problem otkrila ona. Što ga je ona prepoznala. On je ponosno preko telefona govorio svojim roditeljima: „Nećete verovati kakvu sam opasnost od požara razmontirao ispod stepeništa...“

„Ne znam za šta bismo mogli da upotrebimo taj prostor“, razmišljao je naglas njen muž. „S obzirom na to koliko će se ove cigle zagrejati, kad jednom potpalimo kaljevu peć, nemam pojma. Verovatno bi samo trebalo da ga ostavimo takav kakav je.“

Druga skrivena mesta koja je stvorio ozidani dimnjak tokom vekova su ispunile stvari što olakšavaju život. Žice i cevi

videli su se kroz manja, ne toliko skrivena pristupna vrata. Praktične stvari, poput plakara, polica, vodovoda i struje, zamjenile su skrovišta za praznoverice, nagađanja i maštarije.

Te snežne noći skrovište je izgledalo sasvim drugačije nego onog sunčanog dana kada su ga očistili. Iz otvorenog prolaza ih je gledalo potpuno crnilo. Toliko crno da ga je ona, čak i iz te ponoćne sobe, videla kao još mračniju jamu. Mrtva usta i grlo duboko kao pećina.

Nekako je, zbog dubine te tame, u ostatku sobe postalo vidljivije. Videla je svog sina kako se meškolji na fotelji u uglu. Bacila se ka njemu, ali pre nego što je stigla, dečak se probudio i zakukao. Stavila mu je ruku na ustašca. Iznenađenje i bol njenog sina bili su opipljivi, vibrirali su iz njegovog tela i stid ju je udario u stomak.

„Pssst, sve je u redu, ali moramo da budemo tihi, tihi! Gle-daj, tu ti je i sestra, vidiš? A sad svi moramo da budemo hrabri, i tihi!“

Lice dečaka nastavilo je da se krivi.

O ne, o ne.

Prepoznala je početak krika, bolnog straha, glasnog i ras-plakanog. Nepravda buđenja, u mraku, mama mu stavlja ruku preko usta, baš je nevaljala, hladno mi je, gde sam to sada? Da, sve se to videlo na iskrivljenom dečakovom licu. Čvršće je pritisla rukom i sin ju je uhvatio i počeo da grebe.

„Moramo da budemo tihi“, prošaputala je. „Moramo da budemo tihi! Ako ne budemo tihi, uhvatiće nas čudovište!“

Oba deteta su reagovala kao da su ih te njene reči zbolele. Da je to izgovorila u bilo kom drugom trenutku, jedno od njih bi se osmehnulo i reklo: „Neee, mama, ti se šališ! Čudovišta ne postoje!“ Ali pošto ih je probudila, dovela ih u prizemlje, u radnu sobu u kojoj inače nisu smeli da se igraju, stavljala im ruku na usta, molila ih da budu tihi, okruženi tamom, hladno-ćom, mećavom, osetili su pulsiranje njenog straha. Majčinskog

straha. Sve je to zajedno stvaralo užas od koga su se zgrčili. I bili su tihi.

Hvala Bogu. Hvala bar na tome.

Sklonila je šaku sa sinovljevih usta, nerazumno užasnuta zbog njegove tišine, njegove nepokretnosti, kao da ga je nekako ugušila. Ali ne, on je tiho šmrkao.

Onda su oba deteta zajecala, zaplakala. Preplavio ju je nemoćan bes.

Nemamo vremena za ovo.

„Ne! Ne! Gledajte, eno skrovišta, tamo ćemo se sakriti da budemo bezbedni.“ Pokazala je otvorenu ploču. „Vidite! Gle! I ovo?“ Uzela je ćebe, jastuk sa fotelje, podigla ih. „Biće nam baš udobno, važi? A imamo i Čupavka i Ružičastog Zeku, i tamo ćemo da se ušuškamo dok čudovište ne ode. Ušuškaćete se sa mamom. Važi?“

Stezala je ćebe i jastuk i pogledala u njihova prestrašena lica, u njihove razrogačene oči.

Jebote, u ovo ću ih teško ubediti.

Koliko je prošlo otkako je prvi put videla čoveka? Minuti? Samo minuti. A ipak predugo. Šta on radi sada?

Kreći. Kreći! Moraš da se sakriješ.

Kada god bi pokazala nestrpljenje, užurbanost, deca su reagovala sumnjičavo i sporo. To im je videla u očima. Napeta, šaputava, znojava, neobuzdano se tresla dok je pokušavala da ih namami u prljav i nepoznat prostor.

Zato što, šta, imaš jastuk sa sofe? Plišane lutke? Smiri se. Odvedi ih unutra.

Iza njih je na stolu videla muževljev kompjuter. Žaloso je iskrivila lice zato što od njega nema pomoći. On je nekako onesposobio internet na njemu. Rekao je da inače gubi previše vremena na gluposti, da bez veze skroluje, da zbog toga izlazi iz onoga što je zvao „radni režim“. U radnu sobu nije donosio čak ni telefon.

„Neću tamo da uđem.“ Njena kćerka je zurila u razjapljene čeljusti skrovišta, koje kao da su izbacivale prašnjav dah. Devojčica je prekrstila ruke na grudima, obgrlila se da se zagreje, štitila svoje mekano telo.

Ni ja ne bih da tamo ulazim, dete, pobogu.

Kreći, sakrij se!

Samo strpljivo. Budi strpljiva i smirena pa će te poslušati.

Tako to ide.

„Znam“, prošaputala je. „Ali moramo da budemo hrabri i zajedno da se čuvamo, važi?“

„Ne, ja neću.“ Njena kćerka je ustuknula.

„Ne“, rekao je njen sin i sakrio se iza njene noge. Provirio je ka otvoru kao da iz njega svakog časa nešto može da iskoči. Da ga pojede.

U svom očaju, u svom nestrpljenju, shvatila je poriv majki zveri grabljivica da progutaju svoje mlade da bi ih zaštitile, osetila je užasnu potrebu da ih čitave proguta, da ponovo sakrije decu u sebi.

Poješću vas koliko vas volim.

Onda su, istovremeno, sve troje digli pogled ka tavanici. Odozgo se jasno čuo zvuk koraka. Poznata buka u kući, samo iskrivljena. Zato što to nije bio zvuk porodice.

Čovek se nalazio u sobi njene kćerke.

Zajedno su prestali da dišu. Osluškivali su, glave nagnute uvis, nisu treptali, kao da će tako videti kroz tavanicu. Sve troje zamrznuti u strašnoj stvarnosti tog trenutka.

Znala je da je to nemoguće, ali je odozgo, poput prašine koja pada između podnih dasaka, stigla i spoznaja da su koraci posebni. Da su snažni. Nestrpljivi. Besni. Bile su to kretnje čoveka kome je obećana potpuna kontrola i kome je uskraćeno ono što doživljava kao svoje pravo. Čoveka koji je želeo da ugrabi i otme ono što je zaista bitno. Koji je želeo da igra sa ozbiljnim ulogom.

Čuli su tup udarac, kao da se nešto srušilo – *ili je bačeno?* – na premali tepih. Čuli su kako se uz metalno čegrtanje kotrlja na parket.

Onda urlik, grleni bes.

Zato što je soba njene kćerke bila prazna. Zato što je devojčicin krevet još bio topao.

„Ulazite“, prosiktala je, „smesta.“

Ovog puta nisu oklevali.

U bacila je cebe i jastuk kroz otvor tako da su nestali. Upuzala je u skrovište i pružila ruke da pomogne sinu i kćerki da uđu. Rekla je deci, koja su tiho plakala, da odu dublje, da naprave mesta kako bi mogla da zatvori ploču, sve vreme ih žustro učutkujući. Okrenula se četvoronoške da privuče ploču. Međutim, okrenula se prebrzo i snažno je udarila glavom u ivicu nečeg nevidljivog. Udarila ju je toliko žestoko da je pomislila kako će joj pozliti. Toliko silovito da joj je pred očima zaiskrilo.

Bes, pulsirajući bes, ispunio joj je telo. Prsti su joj se od njega zgrčili, a u kičmi joj je zadamaralo duboko, kao i uvek kada bi udarila glavu. Nagnječila nožni prst. Lupila cevanicom o nešto. Potreba da nekoga, bilo koga okrivi za svoj nemar. Za bol. Bilo koga, samo ne sebe.

Prokleta glupa... stvar.

Moraš da se pomeriš. Moraš da ih zatvoriš. Jesi li se ugrizla za jezik? Nisi. Pa zašto te onda bole zubi? Zašto osećaš ukus bakra?

Stavila je ruku pred čelo da se zaštiti, ovog puta se pomerila sporije, i ništa nije udarila. Gurnula je i zatvorila ploču. U zapanjujuće potpunoj tami, prešla je prstima po ivicama ploče

da proveri je li se potpuno zatvorila i osetila kako je legla tačno na mesto. Laknulo joj je što se tako neočekivano lako zatvorila. Prisetila se koliko je teško bilo zatvoriti ploču spolja.

Sada smo nevidljivi.

Naslonila je nepovređenu stranu glave na grubo drvo tajnih vrata, pa glasno odahnula.

Mali predah.

Koliko je prošlo? Vreme se rastezalo i sažimalo.

Hajde sad razmisli. Čula si ga, onda je prošlo manje od minuta pre nego što si ga ugledala. Na odmorištu je stajao možda dva minuta pre nego što je otišao. A ti si ugrabila decu. Koliko, još dva, tri minuta pre nego što si sišla niz stepenice, uvela ih ovamo? To je bilo sve. Čitav svet se razbio u paramparčad za manje od deset minuta.

„Gde ste?“, prošaputala je.

„Ovde smo, mama.“

Pazila je da se ne digne, pružila ruku i slepo mahala da se zaštititi od drugih nevidljivih stvari koje mogu da je povrede.

„Nemojte da ustajete“, prošaputala je. „Pokušajte da ne mrdate. Ušuškajte se. Da ne udarite glavu, kao što je mama udarila. Hajde da se umotamo u toplo ćebence.“

„Ušuškamo“. „Ćebence“. *Da, mirne, bezbedne reči. Kako možeš da govoriš tako tiho a da te čuju?*

Deca su joj prišla sa obe strane. Obgrlila ih je i privukla k sebi.

„Jao, mama.“

„Izvini, izvini.“

Smiri se, budi nežna, plašiš ih.

Dodatno ih plašiš.

„Tu je mama, tu je mama“, šaputala je dok su se oni privijali uz nju.

Ovde sam. I vi ste ovde. Ovo je stvarno.

„Sada više nema šaputanja, važi? Nema više plakanja. Moramo da budemo tihi kao miševi.“

Pomislila je na glasno struganje glodara na tavanu.

„Tiši od miševa“, rekla je.

Zajedno, zazidani, uvučeni u taj drevni i prazni prostor, sedeli su i osluškivali.

Činilo joj se da se sve oko njih sleže. Prašina, kuća, tama. Isprva je čula samo ritmično dobovanje krvi u ušima, krvi koja udara u sve bolnijoj čvoruzi na glavi. Zatreptala je, zbunila se od vatrometa ispod kapaka, kako to da ima više svetla kada su joj oči sklopljene nego kada su otvorene. Zbog toga se prisetila kako je jednom u detinjstvu s majkom išla u obilazak neke pećine, usputne atrakcije, negde pored auto-puta. Vodič je isključio lampu, nastala je baš ovakva tama, u kojoj je održao govor. Neće proći dugo, rekao je, a zbog ovakvog nedostatka svetlosti odumreće vam oči, mrežnjače će se ugasiti od nekorišćenja. „Sere“, promrmljala joj je majka u potpunoj praznini te tame. Zbog tog prostakluka se osmehnula, osetila se kao odrasla, mnogo pametnija od vodiča. Ali u ovom trenutku, na ovom mestu, gubitak vida joj se činio potpuno izvestan.

Tri slepa miša, tri slepa miša.

Bol u glavi se širio i ona se oduprla porivu da dodirne čvorugu. Tišina se oko njih zgušnjavala, dok je zvuk krvi u ušima popuštao. Dečji jecaji su usporili. Bilo je teško, mnogo teško, odupreti se porivu da ih ponovo snažno stegne uz sebe.

Bebe, moje male bebe.

Ovde je mnogo hladno. Moram bolje da ogrnem decu ćebetom. Šta je to u džepu? Šolja s vodom, tako je, da. Možeš li da se nasloniš? Opipaj okolo. Pod je hladan, ali sa ćebetom...

Onda su se koraci ponovo začuli. Njih troje su se istovremeno ukočili i stao im je dah.

Kada su koraci prestali? Kako to nisi shvatila? Bio je tih. Osluškivao je?

Njenom sinu se otelo: „Mama!“

„Psst.“

Dečak je pritisnuo mekanu i dobro poznatu glavicu na njen kućni mantil. Ugurao se u tišinu između njene ruke i grudi.

Nespretno je navukla ćebe na njegova ramena. Srce joj je probadalo to što njen mali sin tako očigledno a tako pogrešno veruje da ga ona može zaštititi, da se oseća bezbednije što joj je bliži.

Kako je moguće da imaju samo tebe?

Bum. Škriiip. Otegnuto škripanje doprlo je otpozadi, prolazilo je iznad njih. Da, poznavala je te zvuke. Izvor svakog zvuka, svaka slaba tačka, bili su joj jasni u glavi. Hiljade i hiljade svakodnevnih zvukova bili su poput čičaka, pokupila bi ih usput tokom bezbrojnih noćnih odlazaka u dečje sobe za poslednje dve godine.

Ne budi ih. Nemoj tu da staješ, vrata zatvori tačno ovako, pazi na šarke, pazi na rezu. Ako ih probudiš, moraćeš ponovo da ih uspavljuješ.

Čovek je izašao iz sobe njene kćerke i sada je išao ka sobi njenog sina. Zakoračio je na podnu dasku iznad dnevne sobe koja je uvek šuplje ječala. Onda je stupio na dugačku, tanku dasku koja se pružala gotovo čitavom dužinom kuće. Svaki put kada bi stala na nju u hodniku, čula bi je kako se savija tri metra dalje. Kada su se uselili, nekoliko puta je tako probudila sina, pre nego što je nastalo mišićno pamćenje. Kuća ju je dresirala da izbegava slabe tačke.

Bilo joj je odvratno što tako može da prati njegovo kretanje. Što oseća kako hoda oko stvari koje su njene, što budi uspomene na škripanje i majčinske pogrešne korake usred noći.

Njena kćerka se na svaki zvuk dodatno skupljala, kao kornjača koja postepeno uvlači glavu u oklop.

Nagnula se dole, gde je mislila da se nalazi kćerkino uvo, pa je tiho šapnula: „Sve je u redu, ti si baš hrabra.“ Devojčica se uhvatila za nju. Prešla je nosom i usnama preko kćerkine kose, na mestu gde se crni sjaj spaja sa belim pramenom koji uokviruje jednu stranu njenog lica. Duboko je udahnila miris šampona s medom koji je njena kćerka volela, a ispod njega i gusti bebači miris temena, ulja i kože koji godine još nisu sprale.

Kada taj miris izbledi? Možda za jednu majku nikada. A on želi da ga otme.

Zatim su usledili potmulji koraci po tepihu u sobi njenog sina, vibrirajući kao daleki zemljotres. Onaj čudni drhtaj u vazduhu, je li to on otvarao plakar? Ono čegrtanje – možda je naleteo na stočić, koji je stajao ukrivo.

Škrgućeš zubima.

Širom je otvorila usta da protegli bolnu vilicu. Okrenula je glavu da se oslobodi napetosti u vratu. Nije vredelo, pošto joj se od bolne čvoruge zavrtelo u glavi.

Daleki šum. Nekakvo kotrljanje. Te zvuke nije mogla da prepozna, i napela se da čuje bolje, da shvati.

Njena kćerka je sada sporije disala. Smirenije. Gore pa dole, udisaj pa izdisaj. Osluškivala je.

Preplavila ju je zahvalnost što su sada tu, skriveni u toj maloj jazbini, umesto napolju, jer bi se inače taj uljez baš ovog trena nadvijao iznad njene kćerke i sina. Upotrebio ono čudno oružje. Neko drugo oružje.

Ali sada si uhvaćena u zamku.

Zidovi su se približili.

Nije bilo izbora. Nije bilo izbora sem da se sakrijemo.

Proteglila se i pokušala da čuje još nešto.

Možda nekako ništa nije škripalo i on je izašao. Iz sobe, iz kuće, izašao, otišao, nema ga više.

Da su želje konjići, jahali bismo kô kraljevići. Da su želje ribice, bilo bi nam večerice.

BUM.

Sve troje su se trznuli kao jeleni, bedra su im se stegnula. Devojčica je slabašno kriknula, zagnjurila lice dublje u majčin kućni mantil.

Čovek se nalazio tačno iznad njih. Zvuk je stvorilo njegovo stopalo tačno na istom mestu na koje je njena kćerka nagazila i digla onoliku buku pre samo nekoliko minuta. Pre čitave